

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 18 mars 1919 kl. 1 e. m.

Utlåtande angående vissa pensioner och understöd.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande rörande nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar angående tionde huvudtiteln.

A. Det militära pensionsväsendet.

1:o) I en till riksdagen avlåten, den 14 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 91, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmannen vid Roslags 2:a kompani nr 50 *August Vilhelm Andersson Fast* må tilldelas pension, såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

*Angående
pension åt f.
båtsmannen
A. V. A:son
Fast.*

Utredningen i ärendet återfinnes i nämnda statsrådsprotokoll, till vilket utskottet får hänvisa.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts framställning i ämnet må vinna riksdagens bifall.

2:o) I proposition nr 136 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmännen vid södra Hallands kompani nr 13 *Lars Johan Salomonsson Löfskog* och vid norra Hallands kompani nr 141 *Carl Andreasson Lundby* och nr 187 *Johan August Carlsson Palmqvist* må tilldelas pension, såsom hade de tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

*Angående
pension åt f.
båtsmännen
L. J. Salo-
monsson
Löfskog,
C. Andreasson
Lundby och
J. Carlsson
Palmqvist.*

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden den 28 februari 1919, till vilket utskottet får hänvisa.

Icke heller mot denna framställning har utskottet funnit något att erinra och hemställer förty,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 136 må av riksdagen bifallas.

B. Allmänna indragningsstaten.

I. Angående lantförvarsdepartementet.

Angående
fyllnadspen-
sion åt
kaptenen
G. Å. H:son
Brilioths
änka och barn.

3:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 84, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att kaptenen vid generalstaben G. Å. H:son Brilioths änka Alma Viktoria Rodhe Brilioth, född Lundström, och makarnas minderåriga dotter Gertrud Marianne må, utöver dem författningsenligt tillkommande pension och pupilltillägg från arméns nya änke- och pupillkassa, från och med den 1 juli 1918 komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten, änkan så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd med 900 kronor årligen samt dottern till och med det år, varunder hon fyller 18 år, med 225 kronor årligen.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden den 7 februari 1919.

Under hänvisning till tidigare beslut av riksdagen i liknande fall, hemställer utskottet,

att förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

Angående
pension åt
arbetarna vid
Karl Gustafs
stads gevärs-
faktori C. G.
Stolt och C. G.
Carlsson.

4:o) I en till riksdagen avlåten, den 7 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 85, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att envar av arbetarna vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori Carl Gustaf Stolt och Carl Gustaf Carlsson må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid gevärsfaktoret, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Stolt med 500 kronor och Carlsson med 600 kronor.

Utskottet, som i avseende å utredningen tillåter sig att hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll, har ansett sig böra tillstyrka förslaget och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att vardera av arbetarna vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori Carl Gustaf Stolt och Carl Gustaf Carlsson må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid gevärsfaktoret, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Stolt med femhundra kronor och Carlsson med sexhundra kronor.

5:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 86, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att arbeterskorna vid ammunitionsfabriken *Matilda Eriksson, Margareta Eriksson och Hedda Maria Nilsson-Gryting* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension, Matilda Eriksson från och med ingången av år 1918 med 300 kronor samt vardera av Margareta Eriksson och Hedda Maria Nilsson-Gryting från och med månaden näst efter den, under vilken hon entledigats från sin anställning vid ammunitionsfabriken, med 400 kronor.

Angående pension åt arbeterskorna vid ammunitionsfabriken Matilda Eriksson, Margareta Eriksson och H. M. Nilsson-Gryting.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 7 februari 1919, till vilket utskottet får hänvisa.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:t:s framställning må vinna riksdagens bifall.

6:o) I en till riksdagen den 7 februari 1919 avlåten proposition, nr 87, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att logementsuppassaren vid krigsskolan *Per August Zetterqvist* må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid krigsskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Angående pension åt logementsuppassaren vid krigsskolan P. A. Zetterqvist.

Under hänvisning till den i ovanberörda statsrådsprotokoll förebragta utredningen i ämnet får utskottet, med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:t:s framställning, hemställa,

att riksdagen må medgiva, att logementsuppassaren vid krigsskolan *Per August Zetterqvist* må från och med månaden näst efter den, under vilken han

entledigas från sin anställning vid krigsskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av sexhundra kronor.

Angående
pension åt
baderskan vid
krigsskolan
K. V. Jonsén.

7:o) Under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden den 21 februari 1919 har Kungl. Maj:t i proposition nr 123 föreslagit riksdagen medgiva, att baderskan vid krigsskolan, änkan *Kristina Vilhelmina Jonsén*, född Svensson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon erhåller entledigande från sin anställning vid krigsskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 450 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i ovanberörda statsrådsprotokoll, till vilket utskottet får hänvisa.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att baderskan vid krigsskolan, änkan *Kristina Vilhelmina Jonsén*, född Svensson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon erhåller entledigande från sin anställning vid krigsskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundra femtio kronor.

II. Angående civildepartementet.

Angående
tilläggs-
pension åt
f. d. byrå-
chefen F. H.
Schlytern.

8:o) I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 63) av herr *Stenström* jämte två andra ledamöter inom kammaren samt den andra inom andra kammaren (nr 175) av herr *Nilsson* i Kabbarp jämte likaledes två andra av kammarens ledamöter, hemställes, »att riksdagen ville besluta, att till f. d. byråchefen *F. H. Schlytern* skall från anslag å riksstatens tionde huvudtitel utgå en årlig tilläggs-pension av 1,000 kronor».

Till stöd för framställningen anföra motionärerna följande:

»F. d. byråchefen i kungl. generalpoststyrelsen Frans Herman Schlytern, ordförande i kommittén för avgivande av utlåtanden och förslag rörande reglering av statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m. (den s. k.

1902 års löneregeringskommitté), är berättigad att av postmedlen åtnjuta en årlig pension å 5,000 kronor.

Då vi undertecknade nu genom denna motion tillåta oss att draga under riksdagens prövning frågan, huruvida nämnda pensionsbelopp kan anses motsvara, vad som skäligen bör såsom pension tillkomma f. d. byråchefen Schlytern, få vi till en början för upplysning rörande Schlyterns hittillsvarande verksamhet i statens tjänst och uppdrag meddela följande huvuddrag därav.

Schlytern, som är född den 29 december 1843, blev, efter utnämning till vice häradshövding och därpå följande tjänstgöring å olika befattningar inom statstjänsten och hos riksdagen, den 15 mars 1878 ordinarie byråchef i generalpoststyrelsen.

Den 13 december 1889 förordnades han till ledamot i kommittén för utredning av fråga om post- och telegrafverkens förenande under en gemensam styrelse. (Kommitténs betänkande avgivet den 2 mars 1892.)

Vidare förordnades Schlytern — efter det generalpostdirektören J. E. von Krusenstjerna utnämns att vara statsråd och chef för civildepartementet — den 9 oktober 1896 att tillsvidare förvalta generalpostdirektörsämbetet med rätt att åtnjuta de med samma ämbete förenade löne- och övriga förmåner. Detta förordnande upphörde den 5 juli 1902 i anledning därav, att von Krusenstjerna avgått såsom statsråd och återtagit generalpostdirektörsämbetet.

Under tiden för Schlyterns chefskap för postverket fullgjorde han förordnanden dels att vara Sveriges ombud vid den internationella postkongressen i Washington år 1907, och dels att efter generaldirektören C. E. G. B. Storckenfeldt vara ordförande i kommittén för utarbetande av förslag till nya stater för post- och telegrafverken. (Kommitténs betänkande, i två delar, avgavs den 31 oktober 1901.)

Sedermera förordnades Schlytern den 3 oktober 1902 till ordförande i den samtidigt tillsatta 1902 års löneregeringskommitté. Denna kommitté, inom vilken Schlytern oavbrutet innehått och utövat ordförandens uppdrag, har intill denna dag avgivit 59 tryckta betänkanen och 149 skriftliga utlåtanden.

Den Schlytern såsom byråchef tillkommande årsavlöning utgick enligt 1878 års löneroglering för generalpoststyrelsen med 4,400 kronor i lön, vartill efter fem års tjänst kom ett ålderstillägg å 600 kronor, samt 2,000 kronor i tjänstgöringspenningar eller således tillhopa resp. 6,400 och 7,000 kronor; (dock att Schlytern under sin omkring sexåriga förvaltning av generalpostdirektörsämbetet, såsom förut anmärkts, åtnjöt de med samma ämbete förenade avlöningsförmåner). Beträffande villkoren för byråchefsavlöningens åtnjutande gällde kungl. kungörelsen den 6 december 1878; och innehöll denna bland andra den bestämmelsen, att tjänsteman i generalpoststyrelsen skulle, då han uppnått 65 levnads- och 35 tjänstår, vara förpliktad att avgå från sin tjänst, Kungl. Maj:t eller generalpoststyrelsen, där det tillkomme denna att utfärda avskedet, dock obetugat att låta med detsamma anstå, därest och så länge tjänstemannen prövades kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kunde finnas villig att kvarstå i tjänsten.

Emellertid — när den tid nalkades, då Schlytern skulle uppnå 65 års ålder (den 29 december 1908), mottog han från vederbörande i generalpoststyrelsen anmodan att inkomma med sin avskedsansökan; och erhöi han, sedan anmäningen omedelbart efterkommits, avsked ur postverkets tjänst från och med den 1 januari 1909 med rätt att under sin återstående livstid av postmedel åtnjuta en årlig pension av 5,000 kronor.

I denna ordning bör framhållas följande. — Det av Kungl. Maj:t vid 1908 års riksdag framlagda förslaget till ny löneroglering för generalpoststyrelsen blev väl av riksdagen avslaget. Men redan då och så mycket mera mot slutet av året var det visst, att ett förslag om löneroglering för ifrågavarande styrelse, innefattande avlöningsförbättringar för dess befattningshavare, skulle med det snaraste och efter all sannolikhet redan vid 1909 års riksdag framföras av Kungl. Maj:t. Så skedde också, och det förslaget antogs att träda i tillämpning med 1910 års ingång.

Hade nu Schlytern vid slutet av år 1908 ansetts fortfarande kunna i tjänsten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och förty fått kvarstå i sin byråchefstjänst vid 1909 års löneroglerings ikraftträdande, skulle hans årspension, med tillämpning av nämnda löneroglerings avlöningsbelopp för byråchef och 1907 års civila pensionslag, hava kommit att efter avsked utgå med 5,600 kronor, i stället för som nu är fallet med 5,000 kronor.

Efter sitt avsked från byråchefstjänsten har Schlytern, frånsett pensionen, för sitt arbete i statens uppdrag uppburit allenast arvode såsom ordförande i lönerogleringskommittén. Detta arvode har för dag, då kommittéarbete pågått, i vilket Schlytern deltagit, utgått under tiden från kommitténs tillsättning till och med år 1915 med 10 kronor och under tiden därefter till och med september 1918 efter 15 kronor samt utgår från och med oktober 1918 med 20 kronor.

Beträffande f. d. byråchefen Schlyterns ekonomiska ställning är det för undertecknade känt, att denna i all huvudsak uppbares av den honom tillkommande pensionen och arvodet såsom lönerogleringskommitténs ordförande.

I betraktande av de omständigheter, som föranlett bestämmandet av Schlyterns pension till allenast dess nuvarande belopp, och med beaktande särskilt därvid, att den ovan angivna realförutsättning, som kunde hava medfört högre pension — att Schlytern kunnat fortfarande på tillfredsställande sätt gagna det allmänna — i synnerlig grad visat sig föreligga, hava fulla skäl synts oss förefinnas för övervägande, huruvida icke en lämpligen avvägd tilläggspension borde tillerkännas Schlytern.

I sådant hänseende bör tillbörligen uppmärksammas, att det ordförandeuppdrag, Schlytern bekläder i 1902 års lönerogleringskommitté, lika så mycket efter hans avsked från byråchefstjänsten som tidigare inneburit en betydelsefull insats av personligt arbete, alltid krävande samt ihärdigt och ej sällan i hög grad forcerat. Såsom riksdagens ledamöters egen erfarenhet och kännedom i övrigt lära till fullo bestyrka, torde med visshet kunna sägas, att Schlyterns ifrågavarande arbete — präglad, liksom förvisso all hans verksamhet i statens tjänst, av sträng pliktuppfyllelse — varit i synnerlig grad förtjänstfullt och för de förekommande uppgifternas befordrande gagneligt.»

Utskottet.

Med hänsyn till den synnerligen förtjänstfulla och gagnande verksamhet, som f. d. byråchefen Schlytern under en lång följd av år utövat inom lönerogleringskommittén, anser utskottet, att han från statens sida bör erhålla något särskilt erkännande, och har utskottet icke något att erinra mot, att detta lämnas honom genom den av motionärerna föreslagna tilläggspensionen, vilken torde böra anvisas å allmänna indragningsstaten samt utgå från den tid, då Schlytern lämnar sitt uppdrag såsom ordförande i nämnda kommitté.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 63 och II: 175, må medgiva, att f. d. byråchefen Frans Herman Schlytern må, utöver honom författningens enligt tillkommande pension, från och med månaden näst efter den, då han lämnar sitt uppdrag såsom ordförande i löneregeringskommittén, under sin återstående livstid uppbära en årlig tilläggspension å ettusen kronor, att utgå från allmänna indragningsstaten.

9:o) Under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden den 21 februari 1919 har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition, nr 107, föreslagit riksdagen medgiva, att poliskonstapeln *Carl Gustaf Thorssell* må från och med månaden näst efter den, varunder hans anställning vid poliskåren upphör, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp av 500 kronor, under villkor att pension med lika stort belopp utgår av landsting, kommuner eller enskilda.

Angående pension till polis-konstapeln C. G. Thorssell.

Med hänsyn till vad i statsrådsprotokollet anförts till stöd för ifrågasvarande framställning får utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

10:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 119, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att nedannämnda änkor och barn efter befattningshavare vid statens hospital och asyler må, ankorna så länge de förbliva i nuvarande änkestånd och barnen intill uppnådd ålder av 18 år, äga å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd med följande belopp, nämligen

Angående årliga understöd åt änkor och barn efter vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler.

skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital *Vilhelm Fritiof Söderströms* änka *Klara Söderström*, född Larsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas tre minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918;

hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital *Anders Gustaf Eklunds* änka *Albertina Josefina Eklund*, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas fem minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

förste maskinisten vid Härnösands hospital *Gabriel Karlsson Sandsténs* änka *Alma Sofia Sandstén*, född Lundqvist, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 december 1918;

sjuuskötaren vid Uppsala hospital och asyl *Gustaf Adolf Carlssons* änka *Johanna Ingeborg Carlsson*, född Jansson, med 300 kronor och makarnas minderåriga son med 60 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

sjuuskötaren vid samma anstalt *Samuel Martin Samuelssons* änka *Elin Sofia Samuelsson*, född Eklund, med 300 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 60 kronor, att utgå från och med den 1 november 1918; samt

biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital *Karl Frits Valdemar Lindells* änka *Johanna Sofia Lindell*, född Olsson, med 350 kronor och vart och ett av makarnas två minderåriga barn med 75 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

Till statsrådsprotokollet över civilärenden den 21 februari 1919 har departementschefen i ärendet anfört följande:

»I särskilda skrivelser, dagtecknade den 16 november 1918, den 23 november 1918, den 7 december 1918, den 18 december 1918 och den 22 januari 1919 har medicinalstyrelsen, med överlämnande av vederbörandes därom gjorda ansökningar, gjort framställning angående pension åt änkor och barn efter följande befattningshavare vid statens hospital och asyler, nämligen skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital *Vilhelm Fritiof Söderström*, hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital *Anders Gustaf Eklund*, förste maskinisten vid Härnösands hospital *Gabriel Karlsson Sandstén*, sjuuskötarne vid Uppsala hospital och asyl *Gustaf Adolf Carlsson* och *Samuel Martin Samuelsson* samt biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital *Karl Frits Valdemar Lindell*.

Av handlingarna i dessa ärenden, vilka jag anhåller att få på en gång till behandling företaga, inhämtas huvudsakligen följande:

Söderström, som var född 1872, avled den 6 oktober 1918 och efterlämnade såsom stärbhusdelägare dels änkan *Klara Söderström*, född *Larsson*, dels ock fyra barn nämligen *Karl Rudolf*, född år 1898, *Sten*, född år 1901, *Märta Vanda Helena*, född år 1906, och *Gunnar Fritiof*, född år 1912. *Söderström* anställdes såsom skrädderiföreståndare vid *Kristinehamns hospital* år 1897 och har i denna tjänst, som han innehade till sin död, enligt hospitalsdirektionens uttalande nedlagt ett nitiskt och redligt arbete. Änkan är enligt intyg av vederbörande pastorsämbete medellös.

Eklund, som, född år 1882, varit anställd såsom hantverksföreståndare vid *Östersunds hospital* från och med den 1 december 1914 till sin den 1 september

1918 timade död, efterlämnade förutom änka, Albertina Josefina Eklund, född Olsson, fem minderåriga barn, födda åren 1908, 1910, 1911, 1915 och 1918. Den efter honom förrättade bouppteckningen utvisar, att barnen och änkan befinna sig i knappa omständigheter.

Sandstén, om vars tjänstetid vid Härnösands hospital upplysning saknas, var född 1877 och avled den 11 november 1918. Hans efterlämnade familj, som enligt intyg av hospitalsdirektionen befinner sig i synnerligen knappa omständigheter, utgöres av änkan Alma Sofia Sandstén, född Lundqvist, samt två barn, födda åren 1905 och 1908. Sandstén har enligt direktionens utsago städse skött sin tjänst till dess stora belåtenhet.

Av sjukskötarne *Carlsson* och *Samuelsson* har den förre, som var född 1870 och avled den 14 september 1918, varit anställd som sjukskötare vid Uppsala hospital och asyl sedan den 1 februari 1901. Den senare, som var född 1887 och avled den 5 oktober 1918, har tjänstgjort vid anstalten först såsom sjukvårdselev från och med den 15 maj till och med den 30 november 1908 och därefter såsom elev och sjukskötare sedan den 17 maj 1910. Efterlevande äro efter Carlsson änkan Johanna Ingeborg Carlsson, född Jansson, och en son, född år 1906, samt efter Samuelsson änkan Elin Sofia Samuelsson, född Eklund, och två söner, födda åren 1913 och 1915. Carlsson och Samuelsson hava båda, enligt vad anstaltens överläkare upplyst, med nit och duglighet verkat i statens tjänst.

Lindell, som avled den 24 september 1918, efterlämnande änkan Johanna Sofia Lindell, född Olsson, och två barn, födda åren 1906 och 1912, har varit anställd som sjukskötare vid Nyköpings hospital från och med den 12 maj 1902 till och med den 15 maj 1904 samt i samma befattning vid Sätters hospital från och med den 21 augusti 1912 till och med den 31 maj 1915 samt såsom biträdande uppsyningsman vid Sätters hospital från och med den 1 juni 1915 till sin död. Enligt vad upplyst blivit, har han med nit och redlighet verkat i statens tjänst.

I medicinalstyrelsens framställningar framhålles, att samtliga nu omförmälda befattningshavare skulle, därest de levat över den 1 januari 1919, hava övergått till motsvarande befattning å den enligt kungörelsen den 28 juni 1918 fastställda nya avlöningsstaten för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka. Därmed skulle också hava följt skyldighet att ingå såsom delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Deras familjer skulle till följd härav hava erhållit pensioner, uppgående till följande av medicinalstyrelsen beräknade belopp, nämligen efterlevande efter Söderström 765 kronor, efter Eklund 810 kronor, efter Sandstén 750 kronor, efter Carlsson 462 kronor, efter Samuelsson 495 kronor och efter Lindell 675 kronor, allt för år räknat. Medicinalstyrelsen har i sina berörda skrivelser vidare framhållit, att det synes hårt, att på grund av tiden för vederbörandes död deras änkor och barn skola betagas de förmåner, vartill de varit berättigade, om mannen levat endast några få månader längre. Styrelsen har därför ansett det synnerligen behjärtansvärt, att ovanbemälda änkor och barn måtte få komma i åtnjutande av den pension, som skolat tillkomma dem, i händelse mannen hunnit övergå

Medicinal-
styrelsen

på den nya lönestaten, därvid emellertid pensionen, med hänsyn till att vederbörande icke inbetalt några avgifter till änke- och pupillkassan, dock torde böra något reduceras, förslagsvis med fem procent.

På grund härav har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att årlig pension till änkor och barn efter ovan omförmälda befattningshavare måtte beviljas att utgå enligt de grunder, som stadgas i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa den 15 december 1916, med nedan angivna årliga belopp, nämligen till änka och barn efter Söderström med 726 kronor 25 öre, efter Eklund med 769 kronor 50 öre, efter Sandstén med 712 kronor 50 öre, efter Carlsson med 438 kronor 90 öre, efter Samuelsson med 470 kronor 25 öre och efter Lindell med 641 kronor 25 öre.

Statskontoret.

Till följd av särskilda remisser har statskontoret avgivit utlåtanden ifråga om pension till stärbhusdelägare efter Söderström, Eklund, Sandstén, Carlsson och Samuelsson den 22 januari 1919 samt ifråga om pension till Lindells efterlämnade familj den 4 februari 1919.

Statskontoret anför i förstnämnda ärende följande:

»På grund av vad handlingarna innehålla synas goda skäl föreligga för utverkande av något årligt understöd åt änkan Söderström och hennes minderåriga barn. Då de avlöningsbelopp, som av medicinalstyrelsen lagts till grund för dess förslag i förevarande pensionsfråga, trätt i kraft först med ingången av år 1919 och alltså först efter skrädderiföreståndaren Söderströms död, synes det statskontoret, som om vid pensionsbeloppens avpassande i detta fall icke kan tagas hänsyn till andra avlöningsförmåner än dem, Söderström åtnjutit. Enligt bilaga 1 vid lönerogleringskommitténs betänkande (LVII) om reglering av avlöningsförhållanden m. m. för personal vid statens hospital och asylor hava kontanta avlöningsförmåner enligt 1918 års utgiftsstat utgjort för den vid Kristinehamns hospital anställde skräddaren 870 kronor, vartill torde komma, utom dyrtidsbidrag, ålderstillägg å inemot 300 kronor jämte kostersättning ävensom naturaförmåner av bostad med bränsle och lyse. Med beräkning av sistnämnda förmånens värde till omkring 300 kronor, synes det belopp, vartill hänsyn bör tagas vid avpassande av pensionerna i detta fall, kunna uppskattas till omkring 1,500 kronor.»

På grund härav och då riksdagen beviljat pension å 365 kronor åt änkor efter hospitalsuppsyningsman, å 350 kronor åt änkan efter en andre maskinist vid Östersunds hospital och å 300 kronor åt änkan efter en portvakt vid Uppsala hospital, har statskontoret, med erinran tillika, att understöd åt avliden befattningshavares barn plägar av riksdagen beviljas i regel endast för tiden intill uppnådd ålder av 18 år, funnit sig böra på det sätt tillstyrka bifall till förevarande framställning, att

statskontoret hemställt, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att Söderströms änka och makarnas minderåriga barn må från och med den 1 november 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan Söderström med 350 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vart och ett av barnen med 75 kronor intill uppnådd ålder av 18 år.

Jämväl i övriga ovan omförmälda fall har statskontoret funnit giltiga skäl föreligga för utverkande av understöd åt vederbörandes änka och barn. Under återopande i övrigt av vad statskontoret i ovan intagna utlåtande anfört har statskontoret på det sätt tillstyrkt bifall till medicinalstyrelsens framställningar, att statskontoret hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att understöd må å allmänna indragningsstaten beviljas till en var av änkor Eklund, Sandstén och Lindell med 350 kronor samt till en var av änkor Carlsson och Samuelsson med 300 kronor ävensom till vart och ett av makarna Eklunds, Sandsténs och Lindells barn med 75 kronor samt till vart och ett av makarna Carlssons och Samuelssons barn med 60 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande befattningshavare avlidit, till änkor så länge de förbliva i nuvarande änkestånd, samt till barnen intill uppnådd ålder av 18 år.

Därest ifrågavarande befattningshavare levat och innehaft sina anställningar vid hospitalen vid ingången av år 1919, från vilken tidpunkt det av 1918 års lagtima riksdag godkända, av Kungl. Maj:t den 28 juni 1918 utfärdade avlöningsreglementet för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka trätt i kraft, torde de, såsom medicinalstyrelsen framhåller, utan ansökning hava förflyttats till motsvarande befattning på ordinarie stat och därmed blivit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa, vadan sålunda deras efterlevande skulle vid deras frånfälle hava erhållit pension. Vid sådant förhållande synes det med billighet överensstämmande, att något understöd beredes dem. Såsom framgår av utredningen uti ett i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln framlagt förslag om understöd åt skomakeribiträdet vid Kristinehamns hospital V. Olofssons änka och minderåriga barn, hava också i liknande fall understöd tidigare beviljats av riksdagen.

Departements-
chefen.

Vid beräkning av de ifrågasatta understödens storlek anser jag i likhet med statskontoret de avlöningsbelopp, som utgå enligt den lönestat, vilken trätt i kraft först med ingången av innevarande år och sålunda efter vederbörandes död, icke kunna läggas till grund. För bemälda Olofssons änka och barn har hemställts om understöd med 200 kronor

till änkan samt 100 kronor till varje barn, vilken beräkningsgrund står i överensstämmelse med vissa av 1918 års lagtima riksdag meddelade beslut, för vilka redogjorts i det vid förenämnda proposition fogade protokollet över civilärenden. Såsom därav framgår och av statskontoret jämväl påpekats, hava pensionerna för änkor efter vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler vid andra tillfällen bestämts till något högre belopp än det sålunda för änkan Olofsson föreslagna, varvid emellertid å andra sidan särskilda understöd till minderåriga barn efter dessa befattningshavare ej utgått. Enligt det av statskontoret beträffande förevarande ansökningar föreslagna beräkningssättet skulle understöden i allmänhet utgå med 350 kronor till änkorna och 75 kronor för varje barn, dock att i två fall, där vederbörandes avlöningsförmåner varit avsevärt lägre än i de övriga, beloppen skulle utgöra 300 respektive 60 kronor. Det sålunda föreslagna beräkningssättet, vilket i förevarande fall leder till i det närmaste samma resultat som det i statsverkspropositionen använda, synes kunna godtagas. Understöden torde böra utgå från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande befattningshavare avlidit, till änkorna så länge de förbliva i nuvarande änkestånd, samt till barnen intill uppnådd ålder av 18 år.»

Motion I. 26.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren under nr 26 av herrar *K. A. Nilson* och *Alfred Petré*n väckt motion, vari anföres:

»Samtliga här berörda tjänstemän hava avlidit så sent på året, att framställning till Kungl. Maj:t icke i behörig tid kunnat ske för att medtagas i årets statsverksproposition och samtliga fallen måste också av riksdagen särskilt prövas med hänsyn till att bestämmelserna om fastställd pensionering icke trätt i kraft förr än den 1:sta januari detta år.

Den omständigheten, att dessa befattningshavare på grund av spanska sjukans härjningar eller andra orsaker avlidit någon månad »för tidigt», kan helt visst icke för riksdagen utgöra skäl att ej bevilja deras efterlevande, i behövande omständigheter försatta, den skäligen pension, som tillkommit dem, om dödsfallen inträffat efter den 1:sta januari i år, och barmhärtigheten synes oss kräva att, alla i övrigt högst erkännansvärda principer till trots, icke låta dessa familjer ännu ett helt år stå blottställda och i ovisshet om framtiden.

Vi hänvisa till de särskilda bilagorna och våga vördsamt hemställa, att utskottet behagade självt hos kungl. civildepartementet taga del av de till ärendena hörande eventuellt ytterligare behövligen handlingarna. Beträffande pensionernas storlek våga vi också tro, att riksdagen med hänsyn till de ömmande omständigheterna och de bortgångna befattningshavarnes långa och väl vitsordade tjänstetider icke må anse sig böra reducera beloppen med de av kungl. medicinalstyrelsen beräknade avdragen utan bevilja fulla pensioner.

På grund av vad vi sålunda anfört, hemställa vi,

att riksdagen må bevilja följande pensioner att utgå enligt de grunder, som stadgas i Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa den 15 december 1916:

till skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital V. F. Söderströms änka Klara Söderström och hennes fyra omyndiga barn kronor 765: — att utgå från den 6 oktober 1918;

till skomakeriföreståndaren vid Östersunds hospital A. G. Eklunds änka Albertina Josefine Eklund och hennes fem omyndiga barn kronor 810: — att utgå från den 1 september 1918;

till förste maskinisten vid Härnösands hospital Gabriel Karlsson Sandsténs änka Alma Sofia Sandstén och hennes två omyndiga barn kronor 750: — att utgå från den 11 november 1918;

till sjukskötaren vid Uppsala hospital Gustaf Adolf Carlssons änka Johanna Ingeborg Carlsson och hennes omyndige son kronor 462: — att utgå från den 14 september 1918; och

till sjukskötaren vid Uppsala hospital Samuel Martin Samuelssons änka Elin Sofia Samuelsson och hennes två omyndiga barn kronor 495: — att utgå från den 5 oktober 1918.»

Vid motionen finnas fogade fyra bilagor, till vilka utskottet anhallar få hänvisa.

På de i statsrådsprotokollet anförda skäl finner utskottet sig böra tillstyrka, att ifrågavarande änkor och barn efter vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler tillerkännas något understöd av statsmedel. Vid beräkning av de ifrågasatta understödens storlek anser utskottet i likhet med såväl statskontoret som departementschefen de avlöningsbelopp, vilka utgå enligt den lönestat, som trätt i kraft innevarande år och således efter vederbörande befattningshavares död, icke kunna läggas till grund. Beträffande beloppen har det emellertid synt vara billigt, att understöden till änkorna Carlsson och Samuelsson samt deras barn utgå med samma belopp som till de övriga eller således med resp. 350 kronor till vardera av änkorna och 75 kronor till vart och ett av barnen. Understöden torde för övrigt böra utgå, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet.

Utskottet, som alltså icke kunnat biträda motionärernas förslag, hemställer,

att riksdagen, med avslag å förevarande motion I: 26, må medgiva,

att nedannämnda änkor och barn efter befattningshavare vid statens hospital och asyler må, änkorna så länge de förbliva i nuvarande änkestånd och barnen intill uppnådd ålder av 18 år, äga å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd med följande belopp, nämligen

skrädderiföreståndaren vid Kristinehamns hospital Vilhelm Fritiof Söderströms änka Klara Söderström, född Larsson, med trehundrafemtio kronor och vart och ett av makarnas tre minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 november 1918;

hantverksföreståndaren vid Östersunds hospital Anders Gustaf Eklunds änka Albertina Josefina Eklund, född Olsson, med trehundrafemtio kronor och vart och ett av makarnas fem minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

förste maskinisten vid Härnösands hospital Gabriel Karlsson Sandsténs änka Alma Sofia Sandstén, född Lundqvist, med trehundrafemtio kronor och vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 december 1918;

sjukskötaren vid Uppsala hospital och asyl Gustaf Adolf Carlssons änka Johanna Ingeborg Carlsson, född Jansson, med trehundrafemtio kronor och makarnas minderåriga son med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918;

sjukskötaren vid samma anstalt Samuel Martin Samuelssons änka Elin Sofia Samuelsson, född Eklund, med trehundrafemtio kronor och vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 november 1918; samt

biträdande uppsyningsmannen vid Sätters hospital Karl Frits Valdemar Lindells änka Johanna Sofia Lindell, född Olsson, med trehundrafemtio kronor och vardera av makarnas två minderåriga barn med sjuttiofem kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1918.

III. Angående ecklesiastikdepartementet.

Angående
ärligt under-
stöd åt f. d.
dövstumskol-
föreståndaren
E. A. Zotter-
mans efter-
lämnade
änka.

11:o) I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kam-
maren av herrar *Petrén* och greve *Klingspor* (nr 9) och den andra inom
andra kammaren av herrar *Pettersson* i Bjälbo och *Karlsson* i Vadstena
(nr 55), hemställes, »att riksdagen måtte besluta att bevilja förre döv-
stumskolföreståndaren *E. A. Zottermans* efterlämnade änka *Amanda*
Fredrika Zotterman, född Lyberg, från och med innevarande år ett ärligt
understöd av 600 kronor».

Till stöd för framställningen anför motionärerna:

»Den 5 juli 1918 avled förre föreståndaren för statens läroanstalt i Vadstena för överåriga dövstumma, direktör E. A. Zotterman i en ålder av 73 år, efterlämnande änka utan pensionsrätt.

Zotterman, som var född den 16 november 1844, verkade närmare 30 år som dövstumslärare. Efter att år 1868 hava avlagt folkskollärarexamen och därpå först 3 år hava skött folkskolläraretjänst och sedan cirka 2 1/2 år underlärarbefattning vid folkskollärarseminariets i Uppsala övningsskola, blev han med vårterminen 1873 lärare vid dövstumavdelningen å allmänna institutet för dövstumma och blinda å Manilla, i vilken befattning han kvarstod till 1878, då han blev föreståndare för den första av de tre läroanstalterna för överåriga dövstumma, som detta år öppnades i Vadstena. Denna plats innehade han till augusti 1902, då läroanstaltens verksamhet upphörde. Samma år beviljades honom genom särskilt beslut av riksdagen en årlig pension å 2,000 kronor. Vid denna tidpunkt var nämligen lärarpersonalen vid dövstumanstalterna ännu icke pensionsberättigad, i det att dövstumslärarnas pensionsanstalt trädde i verksamhet först med år 1906.

Enligt det den 8 oktober 1915 utfärdade nådiga reglementet för dövstumslärarnas pensionsanstalt hava delägarna i denna rätt till hel pension efter uppnådda 60 levnadsår och 30 tjänsteår och utgår hel pension med 75 procent av delaktighetsbeloppet, vilket för manlig föreståndare utgör lägst 3,200 kronor och högst 4,500 kronor. Med delaktighet i dövstumslärarnas pensionskassa följer jämlikt särskilt nådig kungörelse av ovannämnda datum även delaktighet i folkskollärarnas änke- och pupillkassa. Enligt det för denna kassa gällande nådiga reglementet den 15 oktober 1875 utgår änkepension med 20 procent av den lön, för vilken delaktighet vunnits i vederbörande pensionsinrättning.

Då sålunda de nuvarande dövstumslärarnas efterlämnade hustrur äro berättigade till pension — vilken för änka efter föreståndare för dövstumsskola utgår med lägst femtedelen av 3,200 eller 600 kronor och högst femtedelen av 4,500 kronor eller 900 kronor — kan det ej anses mer än billigt, att även änkor efter dövstumslärare, som avgått före pensionsrättens införande, erhålla något årligt understöd, när behov därav föreligger. Och i detta fall är behovet av denna hjälp synnerligen stort. Direktör Zotterman, vilkens lön aldrig översteg 3,000 kronor och som på denna inkomst uppfostrat 5 barn, har nämligen under sådana förhållanden icke kunnat göra några besparingar. Av bouppteckningen efter honom, som slutar å 3,450 kronor 87 öre (se bilaga 1), framgår nämligen, att stärbhusets tillgångar i huvudsak utgöras allenast av det gemensamma bo-haget, som för övrigt icke heller är alldeles skuldfritt. Änkefru Zotterman, som nu uppnått 69 års ålder (se bilaga 2), har sålunda i själva verket inga inkomster för sitt uppehälle, utan är helt och hållet beroende av den hjälp hon kan erhålla av sina barn. I betraktande av de ömmande omständigheter, som här sålunda föreligga, och med hänsyn till direktör Zottermans långa tjänstetid, sammanlagt c:a 34 år, därav 29 år och 7 månader som dövstumslärare samt 24 år och 5 månader jämväl som föreståndare, våga vi vädja till riksdagen om beviljande av ett årligt understöd åt hans efterlämnade änka, ett understöd, som väl ej bör sättas lägre än den lägsta pension, som enligt för den nuvarande dövstumslärarpersonalen gällande bestämmelser utgå till föreståndares änka, som nämnts 600 kronor.»

Vid motionerna finnes fogade två intyg, till vilka utskottet får hänvisa.

Utskottet.

Med hänsyn till Zottermans långa tjänstetid och de ömmande omständigheter, som föreligga, anser utskottet, att något understöd av statsmedel bör beviljas änkan Zotterman, och har utskottet icke haft något att erinra mot det av motionärerna föreslagna beloppet eller 600 kronor. Understödet torde böra anvisas å allmänna indragningsstaten.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 9 och II: 55, må medgiva, att förre dövstumskolföreståndaren Erik August Zottermans änka Amanda Fredrika Zotterman, född Lyberg, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av sexhundra kronor.

IV. Angående jordbruksdepartementet.

Angående
pension åt
byråingen-
jören vid
hydrografiska
byrån E. O.
Engströms
änka.

12:0) I eu till riksdagen den 11 februari 1919 avlåten proposition, nr 82, har Kungl. Maj:t, under återropande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att byråingenjören vid hydrografiska byrån Erik Olof Engströms änka Frideborg Sofia Engström, född Nordén, må från och med den 1 december 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 800 kronor.

Åberopade statsrådsprotokollet är av följande lydelse:

»I skrivelse den 2 december 1918 har styrelsen för hydrografiska byrån anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes bereda pension åt framlidne byråingenjören vid byrån Erik Olof Engströms änka Frideborg Sofia Engström, född Nordén.

Vid skrivelsen voro fogade *dels* utdrag av död- och begravningsbok, utvisande bl. a. att Engström, som varit född den 4 augusti 1883, avlidit den 30 november 1918, *dels* åldersbetyg för änkan Engström, varav framgår, att hon är född den 1 oktober 1868 samt har en fosterson vid namn Axel Lennart, född den 9 april 1917, *dels* ock bouppteckningsinstrument, utvisande att den avlidne såsom stärbhusdelägare efterlämnat, förutom änkan, sin moder Hilma Engström, änka efter byggmästaren

Hjalmar Theodor Engström, och sin broder verkmästaren Albert Engström samt att behållningen i boet utgjort 3,293 kronor 89 öre.

Till stöd för sin framställning har styrelsen anfört följande.

Engström hade vunnit anställning vid hydrografiska byrån år 1908 och tjänstgjort, med vissa avbrott under åren 1908, 1909 och 1910, såsom biträdande ingenjör vid byrån till och med år 1913 mot en avlöning, som de senaste åren uppgått till 3,600 kronor om året. Med ingången av år 1914 hade han förordnats till byråingenjör vid hydrografiska byrån. Därest Kungl. Maj:ts proposition till 1913 års riksdag angående byråns uppförande på ordinarie stat vunnit riksdagens bifall, hade Engström i stället blivit tjänsteman av andra graden på ordinarie stat. Med hänsyn till dessa omständigheter hade 1918 års lagtima riksdag på Kungl. Maj:ts hemställan medgivit, att, därest Engström befordrades till tjänsteman av andra graden vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, i vilken hydrografiska byrån skulle uppgå, honom finge för ålderstillägg tillgodoföras tiden från och med år 1915.

Vid beräkningen av pensionsbeloppets storlek syntes avseende böra fästas vid, att Engström sålunda redan år 1914 skulle befordrats till ordinarie tjänsteman i andra lönegraden, därest icke särskilda omständigheter kommit att försena byråns uppförande på ordinarie stat och därmed också genom de lägre löneförmanerna försämra personalens ekonomiska ställning. Slutligen finge styrelsen vitsorda, att Engström med uppoftande intresse, största plikttröhet och stor skicklighet utövat sina åligganden.

Till följd av remiss har statskontoret den 28 januari 1919 häröver avgivit utlåtande och därvid anfört i huvudsak följande.

På grund av vad handlingarna innehöller och då Engström icke varit i tillfälle att genom inträde i någon av staten understödd anstalt bereda underhåll åt sin efterlämnade änka, ansåge statskontoret skäl föreligga att söka åt änkan utverka någon pension av statsmedel. Vid bestämmande av pensionsbeloppet syntes emellertid hänsyn icke kunna tagas till den avlöning, som Engström, om han levat, skulle hava bekommit enligt stat, som trädde i kraft först med ingången av innevarande år; utan syntes beloppet böra beräknas i förhållande till den avlöning, varav Engström varit i åtnjutande under år 1918. Enligt vad statskontoret inhämtat hade han då åtnjutit arvode av 5,000 kronor för år räknat. På grund härav syntes en pension av 800 kronor årligen åt hans änka vara skälig.

I likhet med myndigheterna finner jag skäl förefinnas för beviljande av pension åt änkan Engström. Att till grund för beräkningen av pensionens storlek lägga den avlöning, som den avlidne, om han levat, skulle hava bekommit enligt den med ingången av innevarande år ikraftträdande staten, kan jag, i likhet med statskontoret, icke tillstyrka, utan torde beloppet böra beräknas med hänsyn till sökandens verkliga tjänsteinkomst under år 1918. Mot det av statskontoret föreslagna beloppet av 800 kronor har jag ej någon erinran.»

Departements-
chefen.

Motion
II: 334.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Lybeck* väckt motion, nr 334, vari föreslås, att det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet måtte höjas till 1,000 kronor.

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Statskontoret och departementschefen hava utgått ifrån, att pensionsbeloppet enligt styrelsens för hydrografiska byrån förslag skulle avpassas efter den lön, som den avlidne, om han levat, skulle hava bekommit enligt den med ingången av innevarande år ikraftträdande staten. Styrelsen har emellertid ansett, att pensionsbeloppet borde utgå efter den lön av 5,800 kronor, som den avlidne skulle vid sitt fränfalle hava uppburit, därest riksdagen ej på grund av den långt framskridna tiden nödgats avslå Kungl. Maj:ts proposition till 1913 års riksdag angående hydrografiska byråns uppförande på ordinarie stat, och frågan sedermera ej kunnat återupptagas förrän vid 1918 års riksdag på grund av utredningen rörande sammanförande av vissa vetenskapliga institutioner. Såsom stöd för denna mening har styrelsen framhållit, att Kungl. Maj:t och riksdagen av liknande billighetsskäl medgivit, att, därest Engström befordrats till tjänsteman av andra graden vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, i vilken hydrografiska byrån skulle uppgå, honom finge för ålderstillägg tillgodoföras tiden från och med år 1915. Detta har, såsom av löneregleringskommitténs betänkande LIV och statskontorets däröver avgivna yttrande framgår, skett på den grund, att man ansett billighetsskäl tala för att icke tjänstemännen vid hydrografiska byrån skulle komma i sämre ställning än motsvarande tjänstemän vid meteorologiska centralanstalten, för vilka löneregleringen genomfördes vid 1913 års riksdag. Samma billighetsskäl synas mig tala för likställighet också beträffande här ifrågakvarande pensionsbelopp, d. v. s. att pensionen beräknas efter den högre avlöning, som Engström skulle hava åtnjutit, därest han 1914 befordrats till tjänsteman av andra graden. Den omständigheten att den avlidne från 1914 till sin död icke på grund av ovan omförmälda förhållanden uppburit så hög avlöning, måste i detta fall tydligen anses tala för och icke emot det högre pensionsbeloppet åt hans efterlevande.»

Utskottet.

Även utskottet anser skäl förefinnas för beviljande av pension åt änkan Engström. Vad angår pensionsbeloppet, synes detsamma icke böra beräknas med hänsyn till den avlöning, som den avlidne, därest han levat, skulle hava erhållit enligt den från ingången av innevarande år gällande lönestaten, utan torde till grund för pensionen böra läggas den verkliga inkomst han haft av sin tjänst under nästföregående år. Utskottet har alltså icke ansett sig kunna biträda motionärens förslag.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen, med avslag å förevarande motion
II: 334, må medgiva, att byråingenjören vid hydro-

grafiska byrån Erik Olof Engströms änka Frida Sofia Engström, född Nordén, må från och med den 1 december 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av åttahundra kronor.

13:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 83, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att jägmästaren i Arjeplogs revir *Oswald Gustaf Engströmers* änka *Kerstin Maria Engströmer*, född *Örten-dahl*, och makarnas två minderåriga barn *Maja* och *Hans* må, utöver dem författningsenligt tillkommande pensioner från civilstatens änke- och pupillkassa, från och med den 1 augusti 1918 uppbära årliga understöd från allmänna indragningsstaten, änkan, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med 620 kronor samt vardera barnet till och med det år, varunder det fyller 18 år, med så stort belopp, som erfordras för att barnet må, inberäknat till detsamma från änke- och pupillkassan utgående pension, årligen åtnjuta 300 kronor.

Angående understöd åt jägmästaren *O. G. Engströmers* änka och barn.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 11 februari 1919.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts proposition nr 83 må av riksdagen bifallas.

14:o) I en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 100, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att lantmäteriauscultanten *Eric Gustaf Wennerströms* änka *Astrid Hortensia Erika Wennerström*, född *Quart*, samt makarnas minderåriga barn *Ulla Cecilia* och *Lars Olof* må från och med den 1 november 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med 500 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vart och ett av barnen med 125 kronor till uppnådd ålder av 18 år.

Angående understöd åt lantmäteriauscultanten *E. G. Wennerströms* änka och barn.

Åberopade statsrådsprotokollet är av följande lydelse:

»Med skrivelse den 15 januari 1919 har lantmäteristyrelsen överlämnat en till styrelsen ställd skrift, däri lantmäteriauskultanten Eric Gustaf Wennerströms änka Astrid Hortensia Erika Wennerström, född Quart, anhållit, att styrelsen måtte vara henne behjälplig att av staten utverka pension till hennes och hennes två minderåriga barns underhåll. Tillika hava överlämnats dels tre frejdebetyg, utvisande, att sökanden är född den 22 maj 1893, dottern Ulla Cecilia den 6 april 1917 och sonen Lars Olof den 6 juni 1918, dels utdrag av bouppteckning efter Wennerström, enligt vilken i boet fanns en behållning av 3,949 kronor 25 öre, dels ock av vice ordföranden i Vänersborgs stadsfullmäktige och fattigvårdsstyrelse rektorn J. Wallin utfärdat intyg, att sökanden vore fullständigt medellös och i ytterst fattiga omständigheter, samt att såväl hennes som hennes avlidne mans föräldrar likaledes vore medellösa och icke kunde lämna henne något som helst understöd.

Lantmäteristyrelsen har i sin skrivelse anfört i huvudsak följande. Lantmäteriauskultanten Wennerström, som var född den 7 februari 1887, hade konstituerats till lantmäteriauskultant den 29 juni 1909. Alltsedan den 13 juli 1909 och till sin den 2 oktober 1918 timade död hade han varit oavbrutet sysselsatt i utövande av lantmåteriverksamhet, huvudsakligen i egenskap av medhjälpare hos och vikarie för distriktslantmätare och extra lantmätare, i vilken sistnämnda egenskap han på eget ansvar handlagt närmare 100 lantmåteriförrättningar. Vid sin död hade han ägt att tillgodoräkna sig en effektiv tjänstetid av 9 år 2 månader. Med hänsyn till tjänstetiden hade han utövat en ansenlig verksamhet och han hade städse ådagalagt stor skicklighet och noggrannhet, varjämte hans förhållande i tjänsten jämväl i övrigt varit berömvärt. Såsom icke ordinarie tjänsteman hade han ej varit delägare i civilstatens pensionsinrättning, och hans änka och barn ägde sålunda icke uppbära pension från civilstatens änke- och pupillkassa. Med hänsyn till boets ringa tillgång och innehållet i förenämnda medellöshetsintyg har styrelsen hemställt, att åt sökanden måtte utverkas pension till högsta möjliga belopp.

Statskontoret, som avgivit infordrat utlåtande i ärendet den 4 februari 1919, har anfört, att sökandens man visserligen under endast en jämförelsevis kort tid varit anställd i statens tjänst som lantmäteriauskultant. Med hänsyn därtill att han avlidit under sin anställning i statstjänst och då han icke varit i tillfälle att genom inträde i någon av staten understödd kassa sörja för den efterlämnade familjens uppehälle, syntes dock billighetsskäl föreligga för utverkande av understöd av statsmedel åt änkan och till beredande av uppfostran åt

makarnas minderåriga barn. Med erinran att 1918 års lagtima riksdag beviljat pension under liknande förhållanden åt änka och dotter efter tillförordnade andre länsnotarien J. G. Söderström, varvid beloppen i enlighet med i proposition framlagt förslag bestämdes för änkan till 500 kronor och för dottern till 200 kronor, har statskontoret tillstyrkt, att pension måtte beredas änkan med 500 kronor, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, samt vart och ett av barnen med 125 kronor till uppnådd ålder av 18 år.

I likhet med myndigheterna anser jag omständigheterna i förevarande fall tala för att understöd av statsmedel beredas änkan Wennerström och hennes minderåriga barn. I avseende å beloppen m. m. instämmer jag med statskontoret.»

Departements-
chefen.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft, dels en inom första kammaren väckt motion, nr 27, av herr C. Magnusson, dels en inom andra kammaren väckt likalydande motion, nr 232, av herr von Sneidern, med instämmande i motionens syfte av ytterligare två av kammarens ledamöter. I motionerna hemställes,

Motionerna
I: 27 och
II 232.

»att riksdagen måtte från och med ingången av år 1919 till lantmateriauskultanten Erik Gustaf Wennerströms änka Astrid Hortensia Wennerström, född Quart, bevilja en årlig pension av 750 kronor och till deras båda barn, dottern Ulla Cecilia och sonen Lars Olof, tillhopa 375 kronor per år intill uppnådd ålder av 21 år.»

Till stöd för yrkandet anföra motionärerna:

»E. o. tjänstemannen i lantmäteristaten, lantmateriauskultanten Erik Gustaf Wennerström, född den 7 februari 1887, avled i Vänersborg i spanska sjukan den 2 oktober 1918.

Wennerström konstituerades till auskultant den 29 juni 1909 och hade vid sin död alltsedan den 13 juli 1909 varit i oavbruten tjänstgöring intill den 23 oktober 1911 i Malmöhus län och därefter i Älvsborgs län. Han tjänstgjorde, dels som medhjälpare åt, dels som vikarie för distriktslantmätare och extra lantmätare, i vilken senare egenskap han på eget ansvar handlade närmare 100 lantmåteriförrättningar. Hans totala effektiva tjänstetid var 9 $\frac{2}{12}$ år. Av sina överordnade erhöll han vitsord att hava ådagalagt stor skicklighet och noggrannhet i tjänstens utövning samt att hans förhållande i tjänsten jämväl i övrigt varit berömvärdt.

När Wennerström i tjänsteresa avreste från Vänersborg den 23 september förra året var han sjuk med febersymtom, men han ville icke inställa utlysta sammanträden utan fortsatte tjänsteförrättningarna med fem timmars dagligt utarbete till den 26 september, då sjukdomen blev honom övermäktig, så att han måste återvända till Vänersborg, där lunginflammation inställde sig, som den 2

oktober ändade hans liv. Man kan således säga, att Wennerström stupade i sitt arbete, som han troget fullföljde till det sista.

Wennerström efterlämnade änka Astrid Hortensia Erika Wennerström, född Quart, född den 22 maj 1893, samt två späda barn, dottern Ulla Cecilia, född den 6 april 1917, och sonen Lars Olof, född den 6 juni 1918. Bouppteckningen efter W. visar en behållning å endast kronor 3,949:25, varför, då änkan därjämte saknar varje ekonomiskt stöd för sig och de minderåriga barnen, hon är i synnerligen stort behov av understöd.

Såsom extra ordinarie tjänsteman i lantmäteristaten var W. emellertid ej delägare i civilstatens pensionsinrättning. Enligt min uppfattning föreligger därför starka skäl för ett riksdagens direkta ingripande. I händelse W. varit ordinarie tjänsteman med lön jämte ett ålderstillägg för en första gradens tjänsteman i lantmäteristyrelsen, d. v. s. 3,000 kronor, hade änkan i pension erhållit 750 kronor om året och båda barnen tillhoppa 375 kronor tills de fyllt 21 år. Jag anser, att sådana omständigheter föreligga, att pensioner till dessa belopp böra beviljas änkan och barnen.

Som en jämförelse må nämnas, att i händelse lantmäterikommissionens förslag av år 1917 genomfördes vid innevarande riksdag och trädde i kraft i januari 1920, skulle Wennerströms änka, om mannen levat och utnämnts till distriktslantmätare, vartill han enligt uppgift i lantmäteristyrelsen haft goda utsikter, vid mannens senare inträffade frånfälle i pension erhållit 1,200 kronor och barnen 600 kronor.»

Utskottet.

Med hänsyn till vad statskontoret i ärendet anfört anser utskottet billigheten fordra, att något understöd beredes änkan Wennerström och hennes minderåriga barn, och har utskottet icke heller något att erinra mot de av Kungl. Maj:t föreslagna beloppen, vilka i det allra närmaste överensstämman med vad 1918 års lagtima riksdag i ett likartat fall bestämde. Beträffande barnens pensionsrätt har utskottet likväl under hänvisning till sina förslag här ovan under punkterna 3 och 13 ansett densamma böra utsträckas till och med det år, under vilket de fylla 18 år.

Utskottet, som följaktligen icke kunnat biträda motionärernas förslag, hemställer,

att riksdagen, med avslag å förevarande motioner I: 27 och II: 232, må medgiva,

att lantmäteriauscultanten Eric Gustaf Wennerströms änka Astrid Hortensia Erika Wennerström, född Quart, samt makarnas minderåriga barn Ulla Cecilia och Lars Olof må från och med den 1 november 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med femhundra kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vardera av barnen med etthundra tjugufem kronor till och med det år, under vilket de fylla 18 år.

15:o) I proposition ur 155 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 4 mars 1919, föreslagit riksdagen medgiva, att vice kommissionslantmätaren *Karl Viktor Konrad Ekstrands* änka *Alma Helena Ekstrand*, född *Pettersson*, och makarnas minderåriga son *Nils* må från och med den 1 december 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med 600 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt sonen med 150 kronor till uppnådd ålder av 18 år.

Angående understöd åt v. kommissionslantmätaren K. V. K. Ekstrands änka och en son.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Utskottet har icke haft något annat att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, än att pensionen till den omyndige sonen syntes böra utgå till och med det år, varunder han fyller 18 år, och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att vice kommissionslantmätaren *Karl Viktor Konrad Ekstrands* änka *Alma Helena Ekstrand*, född *Pettersson*, och makarnas minderåriga son *Nils* må från och med den 1 december 1918 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med sexhundra kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt sonen med etthundrafemtio kronor till och med det år, under vilket han fyller 18 år.

Stockholm den 18 mars 1919.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Reservation

vid punkt 8:o) (angående tilläggs pension åt f. d. byråchefen Schlytern) av herr *Jonsson* i Gumboda, som anför:

»Av de motioner, som ligga till grund för detta utskottsutlåtande, framgår, att Schlytern ansågs förbrukad i postverkets tjänst redan 1908 och nödgades avgå kort tid före 1909 års löneroglerings ikraftträdande. Av denna anledning och då även allmännyttigt arbete utom tjänsten kunnat åberopas, har riksdagen i dylika fall brukat bevilja tilläggs pensioner till sådant belopp, att det tillsammans med utgående pensioner fyller den summa, som en förnyad löneroglering bestämmer. Jag anser därför, att Schlytern bör tillerkännas en fyllnadspension av 600 kronor årligen. Men att därutöver tillerkänna Schlytern 400 kronor årlig pension, emedan han varit mångårig ledamot och ordförande i en kungl. kommitté, anser jag icke böra förekomma, allraminst så länge han fortfarande innehar ordförandeskapet i fråga och uppbär härför stadgat arvode, enär riksdagen därigenom fastslår en ny princip att börja pensionera herrar ledamöter i alla dessa kungl. kommittéer, som vårt land haft, har och för framtiden sannolikt måste hava.

Jag föreslår således, att Schlytern tillerkännes en årlig fyllnadspension av 600 kronor.»

Herr *Bäcklund* har begärt få antecknat, att han icke deltagit i det under punkt 8:o) omförmälda ärende.